

Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve İlişkili Sosyodemografik Faktörler

Internet Addiction Among University Students and Related Sociodemographic Factors

Eda Aslan¹, Aylin Yazıcı²

¹Yard. Doç. Dr., ²Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D., Mersin

ÖZET

Amaç: Kompulsif internet kullanımı ve internetle aşırı uğraş sonucu oluşan yeti yitimi, son dönemlerde lite ratürde internet bağımlılığı başlığı altında sıklıkla tartışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, DSM-5'te daha fazla çalışmaya gereksinim duyulan konular arasında gösterilen internet bağımlılığının üniversite öğrencileri arasında yaygınlığını ve sosyodemografik değişkenlerle ilişkisini incelemektir. **Gereç ve Yöntem:** Mersin Üniversitesi'nin ana kampüsünde 910 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmada; öğrencilere sosyodemografik veri formu ve Young'ın İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) uygulanmış olup, alınan puanlara göre internet bağımlılığı (İB), riskli internet kullanımı (RİK) ve ortalama internet kullanımı (OİK) olan öğrenciler sosyodemografik özellikler ve internet kullanım özellikleri yönünden istatistiksel olarak karşılaştırılmışlardır. **Bulgular:** İB oranı %2, RİK %20,9 ve OİK %77,1 olarak saptanmıştır. İB olan ve olmayan (OİK + RİK) gruplar karşılaştırıldığında, sosyodemografik özellikler (yaş, cinsiyet, medeni durum, birlikte yaşanılan kişi, aylık gelir, okuduğu fakülte) açısından farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. İB ve RİK grubunda çoğunlukla haftada 40 ve üzeri saat internet kullanıldığı, ortalama kullanıcılarla karşılaştırıldığında; bu farkın her iki grup için de istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). İB'de en sık kullanılan internet aktivitelerinin sohbet ve sosyal paylaşım; İB olmayan grupta ise bilgi araştırma ve haber okuma siteleri olduğu tespit edilmiştir. **Sonuç:** Üniversite öğrencileri arasında %2 oranında saptadığımız ve aşırı internet kullanımı ile seyreden internet bağımlılığı önemli bir toplum ruh sağlığı problemi olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Davranış bağımlılıkları, internet bağımlılığı, problemlerli internet kullanımı

(*Klinik Psikiyatri 2016; 19: 109-117*)

DOI: 10.5505/kpd.2016.03511

SUMMARY

Objectives: Preoccupation and compulsive use of the internet can cause impairment in functionality and has long been debated on the topic of "internet addiction". The aim of the present study is to examine internet addiction, which is noted in the DSM-5 as the subject needed further studies, and related sociodemographic factors among university students. **Method:** 910 students from main campus of Mersin University were participated in the study, Young's Internet Addiction Test and sociodemographic questionnaire are applied to the students, the groups were classified as internet addiction (IA), risky internet usage (RIU) and average internet usage (AIU) according to the internet addiction test (IAT). Thus, the groups were compared with each other with respect to sociodemographic factors via statistical analysis. **Results:** In our study, 2% of students were in IA group, 21,9% in RIU and 77,1% in AIU. No significant statistical difference was found between IA and non-IA (RIU + AIU) groups in terms of sociodemographic characteristics (age, sex, marital status, people living together, monthly income and faculty). Students categorized into IA and RIU were found to spend over 40 hours on the internet ($p < 0,05$). The most commonly used internet activities were chatting and social networking for IA; news reading and researching for non-IA group. **Conclusion:** Internet addiction observed among college students at a rate of 2% and characterized by excessive internet usage raises concern as a significant communal mental health problem.

Key Words: Behavioural addiction, internet addiction, problematic internet use

GİRİŞ

İnternetin en önemli işlevleri bilgiye daha hızlı ulaşmak ve iletişimidir. Bu yüzden bireysel kullanımının dışında, özel ve resmi hizmet kurumlarının hizmetleri artık internet üzerinden sunulmaktadır; bu şekilde hem daha çok kişiye hizmet ve rileyebilmekte hem de bilgiye ulaşım hızlandırılmıştır. Bilgisayarın haricinde, cep telefonları gibi mobil teknolojik cihazlarla da internete ulaşımın bu kadar kolay olması sadece evde veya işte değil de hayatın her anında kullanmak, interneti yaşamın bir parçası haline getirmiştir. Fakat internet kullanımının hızla yaygınlaşması, kullanım alanının genişlemesi bazı olumsuz durumları da beraberinde getirmektedir. Kişinin internet kullanırken denetimini yitirmesi ve bu durumun özel, iş ve diğer yaşam alanlarını olumsuz etkilemesi; kişinin bu durumdan kaçınmaya çalışmasına rağmen kendisine hâkim olamaması literatürün yanı sıra günlük konuşmalarımıza da "internet bağımlılığı" olarak yansımıştır ve polikliniğe "internet bağımlısı" olduğu şüphesiyle başvuran kişi sayısında son yıllarda artış olmuştur. Psikiyatri literatüründe ise varlığı halen en çok tartışılan konularından birisidir (Ko ve ark 2007, Block 2008). Davranışsal bağımlılıklar başlığı altında incelenen internet bağımlılığı, Amerika Psikiyatri Derneği (APA, American Psychiatric Association) tarafından 2013'te güncellenen DSM-5'te yer almamış olup, yalnızca internet oyun bozukluğu daha fazla çalışmaya gereksinim olan konular arasında gösterilmiştir. Block'un 2008'de ve Kuss ve ark'ın 2014'de yaptıkları araştırmalar, internet bağımlılığının neden 'DSM-5'e girmeyi hak eden bir bağımlılık türü olarak kabul edilmesi gerektiğini belirten çalışmalarlardır. DSM-5'te yer almamasının sebepleri olarak bu konuda yeterli çalışma olmadığı, internet bağımlılığının bir psikiyatrik bozukluğun semptomu olabileceği, dürtü kontrol bozukluğu olarak değerlendirilebileceği veya bazı kişilik bozukluklarında kişinin dürtüsel davranışının bir şekli olabileceği şeklinde görüşler savunulurken; diğer yandan internet bağımlılığının tamamen ayrı bir antite olduğunun ve ayrı bir kategoride değerlendirilmesi gerektiğinin üzerinde duran araştırmalara da sıklıkla rastlanmaktadır (Aboujaoude 2010, Shaffer ve ark 2000, Potenza 2006, Widyanto ve ark 2006, Yau ve ark 2012).

İnternet bağımlılığında herhangi bir bağımlılık sendromunda görülen internete ulaşamadığında sinirlilik, gerginlik, öfkelenme gibi yoksunluk semptomları, internet kullanımı konusunda kendini denetleyememe ve aşırı kullanım (uyku ve yemek yeme gibi en temel ihtiyaçları erteleme, zamanın kaybolduğu hissi), daha iyi bilgisayar, daha iyi programlar ve daha fazla vakit geçirme isteği ile belirgin tolerans, bağımlılığın yol açtığı olumsuz sonuçlar (okul/işte başarısızlık, yalan söyleme, sosyal izolasyon, tükenmişlik hissi) bulgularının hemen hepsi görülebilmektedir (Young 1996). Yapılan prevalans çalışmalarında, görülme sıklığının lise ve üniversite öğrencileri arasında %1,5'ten %24'lere kadar değişen oranlarda olduğu bildirilmekte olup, özellikle Kore'de yapılan çalışmalarda oranların yüksek olduğu görülmektedir (Whang ve ark 2003, Kaltiala-Heino ve ark 2004, Pallanti ve ark 2006, Siomos 2008, Peterson ve ark 2009, Tsai ve ark 2009, Villeda ve ark 2011, Ghassemzadeh ve ark 2008, Cao ve ark 2007, Ko ve ark 2007, Ni ve ark 2009; Park ve ark 2008, Wang ve ark 2008). Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde; Bayraktar ve ark'ın (2007) 686 öğrenci ile yaptığı çalışmada İB oranı %1,1, Canan ve ark'ın (2009) 1034 öğrenci ile yaptığı çalışmada ise İB oranı %9,7 olarak bulunmuştur. Batıgün ve ark'ın (2010) 213 öğrenci arasında yaptıkları çalışmada oran %14 olarak bildirilmiş olup, 2011'de 1198 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada İB oranını %18,8 olarak bildirmişlerdir. Dalbudak'ın 2013'de 319 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmada İB oranı %7,2 olarak bildirilmiştir. Genel popülasyon ile yapılan internet bağımlılığı çalışmalarından Aboujaoude ve ark'ın 2006'da 2513 kişi ile yaptığı çalışmada İB oranı %0,7, Bakken'in 2009'da yaptığı çalışmada ise %1,1 olarak bulunmuştur. Rumpf ve ark'ın 2014'te 14022 kişi ile telefon üzerinden yaptıkları genel nüfus taramasında İB oranı %1 olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan epidemiyolojik çalışmalarda sosyodemografik faktörler ve internet bağımlılığı ilişkisi sıklıkla çalışılmışsa da net bir görüş birliğine ulaşılamamıştır. Erkek cinsiyet, genç yaş, şehirde yaşam, ailenin tek çocuğu olmak, bekar olmak, düşük sosyoekonomik düzey ve üniversitede eğitim görmek internet bağımlılığı ile ilişkili olan özellikler olarak bildirilmiştir (Bakken ve ark 2009, Huang ve ark 2009, Canan ve ark 2010, Kheirkhah ve ark 2010, Lin ve ark 2011, Demetrovics ve ark

2012). Çalışmalarda internet bağımlılığı tanısı alanların internette çok fazla zaman geçirdikleri, internet üzerinden iletişimi yüz yüze görüşmelere tercih ettikleri; porno sitelerinde, sanal alışveriş sitelerinde, sanal bilgisayar oyunları, ve paylaşım sitelerinde daha fazla vakit geçirdikleri belirtilmiş olup, bağımlıların internette günlük ortalama 3 saat ve haftada 50 saat vakit geçirdiğini bildiren çalışmalar literatürde mevcuttur (en ve ark 1998, Chou ve ark 2000, Morahan-Martin ve ark 2000, Tsai ve ark 2001, Ko ve ark 2007, Mythily ve ark 2008, Siomos ve ark 2012, Gamez-Guadix ve ark 2012, Balcı ve ark 2013).

Hem interneti daha fazla kullanmaları hem de interneti diğer gruplardan daha fazla oranda sosyal amaçlı kullanma eğilimleri nedeniyle öğrenciler internet bağımlılığı için risk grubu olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin yüksek katılımı ile yapılan internet bağımlılığı çalışmaları kısıtlıdır ve çalışmalarda sosyodemografik verilerle ilgili çelişkili sonuçlar bulunmaktadır. Bu çalışma ile amacımız üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı oranlarını saptamak, ilişkili sosyodemografik verileri incelemek ve yapılmış diğer çalışmalar ile birlikte sonuçları değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

1. Katılım

Bu kesitsel anket çalışması üniversitenin ana kampüsünde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya internete eşit koşullarda ulaşılabilirliği olması açısından sadece bir kampüs dâhil edilmiş olup, çalışma sırasında başka kampüste bulunan tıp fakültesi ve eğitim fakültesi örneklem dışı bırakılmıştır. Örneklem, üniversitenin lisans eğitimi veren fakültelerinin öğrenci sayıları dikkate alınarak %10 tabakalı örnekleme tekniği ile oluşturulmuştur. Toplam 910 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir.

2. Veri Toplama Aracı

a. Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, okudukları fakülteler, ellerine geçen aylık ücret, çalışma yapıldığı sırada kiminle birlikte yaşadıkları

(aile, arkadaş, yalnız, diğer) ve medeni durumlarının sorgulandığı, ayrıca öğrencilerin haftada kaç saat internet kullandıklarını, internette en sık hangi sitelere girdiklerini belirten soruların mevcut olduğu form katılımcı öğrenciler tarafından doldurulmuştur.

b. İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Dr. Kimberley Young (1996) tarafından, DSM-4'ün "Patolojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulmuş 20 soruluk bir kendini değerlendirme ölçeğidir. İnternet bağımlılığıyla ilgili çalışmalarda sıklıkla kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) likert tipi bir ölçektir ve katılımcılardan internetle ilgili sorulan sorular için "Hiçbir zaman", "Nadiren", "Ara ara", "Sık Sık", "Çoğu zaman" veya "Her zaman" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0,1,2,3,4 ve 5 puan verilmektedir. Anketten toplamda '80 ve üzeri' puan alanların işlevsellikte belirgin bozulmalarının olduğu kabul edilmekte ve bu grup "internet bağımlısı" (İB) olarak tanımlanmaktadır. '50-79' arasında puan alanlar günlük hayatlarında internetle ilgili sıklıkla sorun yaşayan, kendilerini denetleme gücünü çeken kişiler olarak tanımlanmakta; fakat işlevselliklerinde belirgin bozukluk tarif edilmemiştir. Bu grup internet bağımlılığı açısından riskli görüldüğü için "riskli internet kullanıcıları" (RİK) olarak adlandırılmaktadır. "49 puan ve altı" alanlar "ortalama internet kullanıcısı" (OİK) olarak tanımlanmaktadır. Balta ve ark (2008)'in testin Türkçeye uyarlanması çalışmasında, ölçek ile elde edilen verilerin Cronbach alfa testi ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısı 0.895 olarak bulunmuş ve hesaplanan değerler Türkçeye çevrilen ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir.

3. İstatistik: Verilerin analizi SPSS 17.0 paket programında yapılmıştır. İnternet bağımlılığı, riskli internet kullanımı ile ortalama internet kullanımı olan öğrencilerin sosyodemografik ve internet kullanım özellikleri Pearson ki-kare ve Likelihood-ratio testleri ile karşılaştırılmış olup, p değeri 0,05'den küçük olduğunda farklar istatistiksel anlamlı olarak kabul edilmiştir. 3 grubun sosyodemografik değişkenlere göre karşılaştırılmaları esnasında, farklılık istatistiksel anlamlı çıktığında grup içi karşılaştırmalar yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmamıza toplam 910 üniversite öğrencisi katılmıştır. Örneklemin sosyodemografik özelliklere göre dağılımı ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği puanlarına göre yüzde ve sayı dağılımı ile grupların karşılaştırılmasında ki-kare ile tespit edilen p değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Çalışmamızda, üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı olan öğrencilerin örneklemin %2'sini (n=18) oluşturduğu saptanmıştır. Riskli internet kullanımı olan öğrencilerin oranı %20,9 (n=190), interneti normal sınırlarda kullanan öğrencilerin oranı ise %77,1 (n=702) olarak saptanmıştır.

Grupların karşılaştırmalarında, riskli kullanımın erkeklerde daha fazla görüldüğü ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (χ^2 :15,084, p=0,001). İB sayısı erkeklerde kadınlara göre daha fazla sayıda görülmüş olsa da, grup içi karşılaştırmalarda İB olmayanlar ile aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (χ^2 =0,951 p=0,573). İB tanısı olanlar en sık Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulunda ve Fen-Edebiyat Fakültesinde tespit edilmiştir; fakat İB tanısı olan kişilerin fakülte dağılımında sayı yetersizliği olduğundan dolayı istatistiksel değerlendirmesi yapılamamıştır. Yaş grupları, medeni durum, finansal gelir, yalnızlık/birlikte yaşanılan kişi varlığı açısından gruplar birbirleriyle karşılaştırıldığında istatistiksel anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 1).

Hem İB'de hem de RİK'de öğrencilerin haftada 40 saatten fazla internet kullandıkları görülmüş olup, OİK ile karşılaştırıldığında her iki grup için de farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (χ^2 :1,407, p<0,001). Ortalama internet kullanıcılarının interneti en sık olarak haftada 0-9 saat arasında kullandığı saptanmıştır.

Öğrencilere en sık kullandıkları 3 internet aktivitesi sorulmuştur. İnternet bağımlılığı olduğu saptanan öğrencilerde en sık kullanılan internet aktivitesi sosyal medya siteleri iken (n=17), ortalama kullanıcılar ve problemlili kullanımı olan kişilerde en sık kullanılan internet aktivitesi bilgi araştırmak olarak saptanmıştır (n= 367, n= 87).

TARTIŞMA

Çalışmamızda, İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanlara göre 18 öğrenci internet bağımlısı olarak değerlendirmiş olup, bu grup örneklemin %2'sini oluşturmaktadır. Bayraktar ve arkadaşlarının 2007'de yaptıkları çalışmada üniversite öğrencileri arasında bağımlılık oranı %1,1, Canan ve arkadaşlarının 2012'de yaptıkları çalışmada ise internet bağımlılığı oranı %9,7 olarak bildirilmiştir. Diğer taraftan, Ak ve ark'ın 2013'te yaptığı çalışmada İBÖ kullanmış olup, internet bağımlılığı yerine internet aşırı kullanım kısıtı değerlendirilmiş ve oran %5 olarak bildirmiştir. Akdağ'ın 2014 yılında İnönü Üniversitesi'nde yaptığı araştırmada ise internet bağımlılığı oranı %1,3 olarak bildirilmiştir. Oranlardaki bu farklılıkların sebepleri; çalışmalardaki metodolojik farklılıklar, evrensel bir internet bağımlılığı ölçeğinin belirlenmemiş olması, örneklem kümelerinin sosyodemografik özelliklerinin birbirlerinden çok farklı olmaları ve bazı çalışmaların internet üzerinden yapılması olarak yorumlanmıştır. Young'ın internet bağımlılığı ölçeğinin uygulandığı yüz yüze görüşme ile sürdürülen çalışmalarda (Bayraktar, 2007, Akdağ 2014) bulunan oranların çalışmamıza benzer olduğu görülmektedir.

İnternet bağımlılığında yaş faktörünü araştıran çalışmalar, bağımlılığın hangi yaş grubunda daha sık ortaya çıktığını belirtmek açısından yetersiz görünmektedir. Çalışmalar genel olarak belli bir yaş grubunda yapıldığı için, sonuçları genel topluma uyarlama gücü mevcut. Yapılan kısıtlı sayıda saha araştırmasında ise belirli bir yaş grubu belirtilmeksizin, genç yaşta İB'nin daha sık görüldüğünü belirtmiştir; örneğin Morrison ve ark'ın (2010) 16-51 yaş arasında yaptıkları çalışmada ve Wu ve ark'ın (2015) 20-40 yaş grubu arasında yaptıkları çalışmada, genç yaşta internet bağımlılığın daha fazla görüldüğü bildirilmiştir. Çalışmamızda yaş değişkeni ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmamıştır; çalışmamızın hedef kitesinin üniversite öğrencileri olması yaş değişkenini geniş bir aralıkta değerlendirme konusunda kısıtlayıcı bir faktördür.

İnternet bağımlılığı ve cinsiyet ilişkisinin incelendiği Bakken ve ark'ın 2009'da yaptığı epidemiyoloji çalışması da benzer sonuçlar göstermiştir.

Tablo 1: Örneklem İnternet Bağımlılığı Testinden Alınan Puana Göre Dağılımı

	OİK n (%)	RİK n (%)	İB n (%)	Toplam (n,%)	Statistical Analyses χ^2 ; p
Yaş					
17-19	206 (77,4)	55(20,7)	5 (1,9)	(266, 29,2)	5.221 ; 0.516
20-22	370 (77,1)	102(21,3)	8(1,7)	(480, 52,7)	
23-25	101 (80,2)	21 (16,7)	4 (3,2)	(126, 13,8)	
25 +	25 (65,8)	12 (31,6)	1 (2,6)	(38, 4,2)	
Cinsiyet					
Kadın	340 (82,9)	62 (15,1)	8 (2,0)	(410, 45,1)	15.084 ; 0.001
Erkek	362 (72,4)	128 (25,6)	10 (2,0)	(500, 54,9)	
Medeni durum					
Bekar	617 (77,8)	162 (20,4)	14 (1,8)	(793, 87,1)	14.843 ; 0.007
Evli	12 (80,0)	3 (20,0)	0 (0)	(15, 1,6)	
İlişki var	72 (72,7)	24 (24,2)	3 (3,0)	(99, 10,9)	
Boşanmış	1 (33,3)	1 (33,3)	1 (33,3)	(3, 0,3)	
Birlikte yaşanılan kişi					
Aile	346 (77,4)	93 (20,8)	8 (1,8)	(447, 49,1)	1.217 ; 0,875
Arkadaş	319 (77,2)	86 (20,8)	8 (1,9)	(413, 45,4)	
Yalnız	37 (74,0)	11 (22,0)	2 (4,0)	(50, 5,5)	
Kendisine ait aylık gelir (TL)					
500 ve altı	163 (77,6)	43 (20,5)	4 (1,9)	(210, 23,1)	0,226 ; 0,994
500-1000	289 (76,7)	81 (21,5)	7 (1,9)	(377, 41,4)	
1000 +	250 (77,4)	66 (20,4)	7 (2,2)	(323, 35,5)	
Haftalık internet kullanımı/ saat					
0-9	429 (85,5)	70 (13,9)	3 (,6)	(502, 55,2)	1.407 ; 0.000
10-19	151 (80,7)	35 (18,7)	1 (,5)	(187, 20,5)	
20-29	58 (75,3)	18 (23,4)	1 (1,3)	(77, 8,5)	
30-39	30 (55,6)	22 (40,7)	2 (3,7)	(54, 5,9)	
40 +	34 (37,8)	45 (50,0)	11 (12,2)	(90, 9,9)	
Fakülte					
Mühendislik	95 (74,2)	32 (25,0)	1 (,8)	(128, 14,1)	37.100 ; 0.01
BESYO*	18 (90,0)	2 (10,0)	0 (,0)	(20, 2,2)	
Teknik Bilimler MYO**	248 (73,2)	86 (25,4)	5 (1,5)	(339, 37,3)	
Fen- Edebiyat	220 (82,4)	41 (15,4)	6 (2,2)	(267, 29,3)	
Konservatuar	6 (75,0)	2 (25,0)	0 (,0)	(8, 0,9)	
İletişim	19 (79,2)	5 (20,8)	0 (,0)	(24, 2,6)	
İktisadi ve İdari Bilimler	78 (82,1)	15 (15,8)	2 (2,1)	(95, 10,4)	
Güzel Sanatlar	18 (62,1)	7 (24,1)	4 (13,8)	(29, 3,2)	

*: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

** : Meslek Yüksekokulu

yolojik çalışmada, erkeklerde internet bağımlılığının istatistiksel olarak daha fazla oranda görüldüğü bildirilmiştir. Erkeklerin sanal kumar, sanal oyun ve sanal pornografi kullanımlarının daha fazla olduğu, bu yüzden internet bağımlılığının daha fazla görüldüğü bildirilmiştir (Liu ve ark 2011). Carbonell'in 2012'de 1879 öğrenci ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı açısından kadın ve erkek cinsiyet arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptanmamışken, özellikle cep telefonundan internet kullanımının kadınlarda daha sık görüldüğü ifade edilmiştir. Hills (2003) ve Brenner'in (2009) çalışmalarında bizim çalışmamıza benzer şekilde İB'de kadın ve erkek arasında farklılık saptanmamıştır.

Sai ve ark (2000) ve Caplan (2007) çalışmalarında, yalnız yaşayan kişilerin internet bağımlılığına daha yatkın olduklarını bildirmişlerdir. Yalnız yaşayan kişilerin sosyal desteği internetteki sosyal (interaktif) aktivitelerle sağlama ihtiyacı içerisinde bulunmaları, yalnızlık algısının paylaşım siteleri ve interaktif sohbetlerle giderilmeye çalışılması, bu yollarla hissettikleri öfori, keyif ve rahatlama hissi bağımlılık davranışının pozitif pekiştiricileri olarak düşünülmektedir. Bu tür pozitif pekiştiriciler kişinin tekrar internete girme beklentisini arttırmakta, kişi internetten uzak kaldığı zamanlarda sıkıntı ve gerginlik hissetmekte, internetteki sosyal etkileşimlerden aldığı keyif ve haz ile başka aktivitelere yönelmek istemeyebilmektedir. Yüz yüze görüştüğü kişilerle ekran karşısında olduğu kadar rahat olamayan özellikle sosyal kaygısı yüksek kişiler, internet bağımlılığı açısından riskli grup olarak yorumlanabilir. Bunun yanında kişi fantezi dünyasına göre kendisine anonim sanal kişilikler yaratıp bu şekilde internetteki iletişimini arttırmakta, yine gerçek hayatta söyleyemediği sözleri, yorumları internette rahatça söyleyebilmekte ve bu durum kendisine haz verebilmektedir. Gerçek hayatta kendini gerçekleştiremeyen, sıkıntı çeken ve bu hazzı bulamayan kişinin tüm gün boyunca internette vakit geçirmesi öngörülebilecek bir durumdur. Tüm bu sebeplerden dolayı yalnızlık, internet bağımlılığını tetikleyen önemli faktörlerden birisi olarak yorumlanmaktadır. Cao ve ark'ın (2011) 17599 öğrenci ve Ang ve ark'ın (2012) 1098 öğrenci ile yaptıkları çalışmalar yalnızlığın ve yalnızlık algısının internet bağımlılığı açısından risk faktörü olduğunu gösteren çalışmalardır. Ha ve ark

(2006), Ko ve ark (2007) ve Yen ve ark (2007) çalışmalarında internet bağımlılığın daha çok genç bekâr erkeklerde görüldüğü bildirmişlerdir. Yalnızlık algısının internet bağımlılığı açısından risk faktörü olduğu yorumundan yola çıkarak, bekâr ve boşanmış kişilerde internet bağımlılığın daha sık görülebileceği öngörülebilir; fakat çalışmamızda öğrencilerin birlikte yaşadıkları kişiler/kaldıkları yerler değerlendirildiğinde gruplar arasında istatistiksel bir farklılık saptanmamıştır. Çalışmamızda internet bağımlılığı ile aylık gelir ilişkisi değerlendirildiğinde, gruplar arasında dağılımın hemen hemen eşit olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda tatmin etmeyen aylık gelirle yoğun internet kullanımı arasında ilişki bulunmuş; Widyanto ve ark (2004) ve Bakken ve ark (2009), yaptıkları çalışmada finansal problemler yaşayanlarda internet bağımlılığının daha sık görüldüğünü bildirmişlerdir. Ceyhan ve ark'ın (2007) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada internet bağımlılığının en sık Sosyal Bilimler Fakültesinde görüldüğü, Orsal ve ark'ın (2012) yaptığı çalışmada ise en sık İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görüldüğü bildirilmiştir. Bizim araştırmamızda ise riskli internet kullanımı ve internet bağımlılığı en sık olarak Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ve Fen Edebiyat Fakültesinde görülmüştür.

İnternet bağımlılığı ve internette kalma süresi arasındaki ilişki sıklıkla çalışılmış bir konudur. Çalışmamızda öğrencilerin haftalık internet kullanım saatleri değerlendirildiğinde, internet bağımlılığı olan öğrencilerin çoğunlukla haftada 40 ve üzeri saat internet kullandıkları saptanmış olup, farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda internet bağımlılığı olan kişilerin haftada 3-10 saat internete girdikleri bildirilmekteyken, son dönem çalışmalarda haftada 50 saate kadar internet kullanımı bildirilmektedir. İnternete ulaşımın kolaylaşması, internette geçirilen vaktin artmasına neden olmaktadır; fakat internet bağımlılığında bu vaktin istem ve amaç dışı, aynı zamanda işlevselliği bozacak derecede denetimsiz olarak kullanıldığı gözlenmektedir. İnternet bağımlılığının tanımında internete girme konusunda kişinin kendisini sınırlayamaması, internete tekrar bağlanabilmek için aşırı zihinsel uğraş, internetten uzak kaldığında gerginlik, sıkıntı hissini olmasının olması ve tekrar internete

gireceği zamanı düşünmesi şeklinde bulgular mevcuttur. Kişinin internet kullanımı konusunda kendisini denetleyememesi, gittikçe artan kullanım (tolerans) süreleri ve bu yüzden işlevselliğin bozulup sosyal izolasyon gibi olumsuz sonuçlara neden olması internet bağımlılığı tartışmalarında en dikkate değer konulardır. Çalışmamızda internet bağımlılığı olan öğrencilerin internet başında uzun süre kalmaları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup, madde kullanım bozukluklarında görülen istenenden daha uzun süreli kullanım ve diğer etkinliklere zaman ayıramama kriterleri ile uyumlu görünmektedir.

Öğrencilerin interneti en sık olarak bilgi araştırmak, dersler için kullanmak, e-mail ve sohbet amaçlı kullanmaları çalışmamızın dikkate değer sonuçlarından birisidir. İnternet bağımlılığı olan öğrencilerde sosyal paylaşım siteleri ve sohbet amaçlı kullanılan siteler en sık tercih edilen internet aktiviteleri olarak tespit edilmiştir. Young'ın 2007'de sunduğu bildirisinde; özellikle sosyal medyanın kişiye sosyal destek, kimlik değiştirme, cinsel uyarılma imkânı sunmasından dolayı bağımlılık riskini de beraberinde getirdiği belirtmiştir. Laconi ve ark'ın 2016'da yaptıkları çalışmada erkeklerin oyun, pornografi ve alışveriş sitelerini; kadınların ise sohbet odalarını tercih ettikleri bildirilmiştir.

Çalışmamızın en önemli kısıtlılığı psikiyatrik belirti ve şiddetlerin değerlendirilememiş olmasıdır. Ders aralarında ilgili dersin öğretim görevlisinden alınan izinlerle gerçekleştirilen görüşmelerin zamanı

kısıtlı olduğu için çalışma ekibi olarak ayrıntılı psikiyatrik görüşme yapılamamış, psikiyatrik belirti ölçekleri uygulanamamıştır. İnternet bağımlılığının psikiyatrik belirtilerle birlikte görülüp görülmediği, bir psikiyatrik rahatsızlığa bağlı ortaya çıkan bir belirti grubu olup olmadığı henüz aydınlatılamamış ve üzerinde durulması gereken bir diğer konudur. Ayrıca teknoloji, bilgisayarlardan mobil telefonlara ve hatta artık günümüzde kolda taşınan saatlere kadar taşınmıştır ve kişiler uyku haricinde sürekli internete maruz kalabilmektedir. Çalışmamızın bir diğer önemli kısıtlılığı hızla ilerleyen teknolojinin, toplanılan verilerin güncelliğini koruma sorunu ortaya çıkarmasıdır. Sürekli kullanmak durumunda kaldığımız bu teknolojinin kişinin yaşamında işlevselliği ne derece etkilediği, ortaya çıkan psikososyal stresörler ve ruhsal belirtilerle birlikte internet kullanım bozukluklarının uzun süre gündemde kalacağını işaret etmektedir. DSM-5'te yer alabilmesi için daha fazla çalışmaya gereksinim görülen konular arasında yer alan internet bağımlılığı konusunda bağımlılıkla ilişkili sosyodemografik faktörleri ve özellikle bağımlılığa hazırlayıcı risk faktörlerini belirlemek, hem internet bağımlılığı tanısı konusunda tartışmaların netleşmesine yardım olacak hem de son dönemde kliniğe sıklıkla başvuran internet kullanım bozuklukları konusunda klinisyenlere yol gösterecektir.

Yazışma adresi: Yard. Doç. Dr.Eda Aslan, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri A.D., Mersin, dredaaslan@yahoo.com

KAYNAKLAR

- Aboujaoude E. (2010) Problematic Internet use: an overview. *World Psychiatry* 9.2: 85-90.
- Akdağ MİÜ, Şahan-Yılmaz B, Özhan U ve ark. (2014) Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İnönü Üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 73-96.
- Ak Ş, Koruklu N, Yılmaz Y. (2013) A study on Turkish adolescent's internet use: possible predictors of Internet addiction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16.3: 205-209.
- Ang RP, Chong WH, Chye S ve ark. (2012) Loneliness and generalized problematic Internet use: Parents' perceived knowledge of adolescents' online activities as a moderator. *Comp Human Behav* 28: 1342-7.
- Ak Ş, Koruklu N ve Yılmaz Y. (2013) A study on Turkish adolescent's Internet use: possible predictors of Internet addiction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 16.3: 205-209.
- Akdağ MİÜ, Şahan-Yılmaz B, Özhan U ve ark. (2014) Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 73-96.
- Aksu H ve Irgil E. (2003). İnternetin Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin hayatındaki yeri (Where internet in the life of 5th and 6th degree students at Uludağ University Medical Faculty). *Journal of Uludağ University Medical Faculty* 29, 19
- American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition (DSM-5)*. Diagnostic Stat. Man. Mental. Disorders. 4th Ed. TR. 280 (2013)
- Ang RP, Chong WH, Chye S ve ark. (2012) Loneliness and generalized problematic internet use: Parents' perceived knowl-

- edge of adolescents' online activities as a moderator. *Comp Human Behav*, 28: 1342-7.
- Bakken IJ, Wenzel HG, Gotestam KG ve ark. (2009) Internet addiction among Norwegian adults: A stratified probability sample study. *Scand J Psychol*, 50: 121-7.
- Balci Ş, Gölcü A. (2013) Facebook addiction among university students in Turkey: Selcuk University example. *Journal of Turkish Studies*, 34: 255-278.
- Balta ÖÇ, Horzum MB. (2008) İnternet bağımlılığı testi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41:187-205.
- Batıgün AD ve Hasta D. (2010) İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11.3: 213-219.
- Batıgün AD, Kiliç N. (2011) İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26.67 (2011): 1.
- Bayraktar F, Gün Z. (2007) İncidence and correlates of internet usage among adolescents in north cyprus, *Cyberpsychology and Behavior*, 10:2-6.
- Block JJ. (2008) Issues for DSM-V: Internet addiction. *Am J Psychiatry*; 165:306-307.
- Brenner V. (1996) An initial report on the online assessment of Internet addiction: The first 30 days of the Internet usage survey. *Psychological Reports*, 70: 179-210.
- Canan F, Ataoglu A, Ozcetin A. ve ark. (2012) The association between Internet addiction and dissociation among Turkish college students. *Comprehensive psychiatry*, 53(5): 422-426.
- Cao F ve Linyan S. (2007) Internet addiction among Chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child: Care, Health And Development*, 33.3: 275-281.
- Cao H, Sun Y, Wan Y ve ark. (2011) Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 2011; 14: 11.
- Caplan SE. (2007) Incidents and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behaviour*, 2:465-473.
- Carbonell X, Chamarro A, Griffiths M ve ark. (2012) Problematic Internet and cell phone use in Spanish teenagers and young students. *Anales de Psicología/Annals of Psychology*, 28(3): 789-796.
- Ceyhan E, Ceyhan AA. (2007) An investigation of problematic internet usage behaviors on turkish university students. *The Proceedings of 7. International Educational Technology Conference*, 3-5 May 2007, Near East University-North Cyprus, 112-115.
- Chen SH. (1998) An Internet addiction measurement for Taiwan college students. Paper presented in TANET, Taipei, Taiwan.
- Chou C ve Hsiao MC. (2000) Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college students' case. *Computers and Education*, 35:65-80.
- Dalbudak E, Evren C, Aldemir S ve ark. (2013) Relationship of internet addiction severity with depression, anxiety, and alexithymia, temperament and character in university students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(4), 272-278.
- Demetrovics Z, Szeredi B, Rozsa S. (2008) The three-factor model of Internet addiction: The development of the Problematic Internet Use Questionnaire. *Behav Res Methods*, 40: 563-74.
- Gamez-Guadix M, Villa-George FI ve Calvete E. (2012) Measurement and analysis of the cognitive-behavioral model of generalized problematic Internet use among Mexican adolescents. *J Adolescence*, 35: 1581-91.
- Ghassemzadeh L, Mehrnaz S ve Alireza M. (2008) Prevalence of Internet addiction and comparison of Internet addicts and non-addicts in Iranian high schools. *CyberPsychology & Behavior*, 11.6: 731-733.
- Ha JH, Yoo HJ, Cho IH ve ark. (2006) Psychiatric comorbidity assessed in Korean children and adolescents who screen positive for Internet addiction. *J Clin Psychiatry*, 67(5):821-6.
- Hills P, Argyle M. (2003) Uses of the Internet and their relationships with individual differences in personality. *Computers in Human Behavior*, 19:59-70.
- Huang RL, Lu Z, Liu JJ ve ark. (2009) Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behav Inform Tech*, 28: 485-90.
- Kaltiala-Heino R, Lintonen T, Rimpelä A. (2004) Internet addiction? Potentially problematic use of the Internet in a population of 12-18 year-old adolescents. *Addiction Research & Theory*, 12: 89-96.
- Kheirkhah F, Juibary AG ve Gouran A. (2010) Internet addiction, prevalence and epidemiological features in Mazandaran Province, Northern Iran. *Iranian Red Crescent Med J*, 12: 133-7.
- Ko CH, Yen JY, Yen CF ve ark. (2007). Factors predictive for incidence and remission of internet addiction in young adolescents: a prospective study. *CyberPsychology & Behavior*, 10(4): 545-551.
- Kuss DJ, Griffiths MD, Karila L ve ark. (2014) Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current pharmaceutical design*, 20 (Suppl 25), 4026-4052.
- Laconi S, Andréoletti A, Chauchard E ve ark. (2016) Problematic Internet use, time spent online and personality traits. *L'Encephale*, 42(3):214-218.
- Lin MP, Ko HC, Wu JYW. (2011) Prevalence and psychosocial risk factors associated with Internet addiction in a nationally representative sample of college students in Taiwan. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 4: 741-6.
- Liu TC, Desai RA, Krishnan-Sarin S ve ark. (2011) Problematic Internet use and health in adolescents: data from a high school survey in Connecticut. *The Journal Of Clinical Psychiatry*, 72(6): 836-845.
- Morahan-Martin J ve Schumacher P. (2000) Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computer in Human Behavior*, 16:13-29.
- Morrison CM ve Gore H. (2010) The relationship between

- excessive Internet use and depression: A questionnaire-based study of 1,319 young people and adults. *Psychopathol*, 43: 121-126.
- Mythily S, Qiu S ve Winslow M. (2008) Prevalence and correlates of excessive internet use among youth in Singapore. *Annals Academy Med Singapore*, 37: 9-14.
- Ni X, Yan H, Chen S ve ark. (2009) Factors influencing internet addiction in a sample of freshmen university students in China. *Cyberpsychology & Behavior*. 12(3): 327-330.
- Orsal O, Unsal A, Ozalp SS. (2013) Evaluation of internet addiction and depression among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 82: 445-454.
- Pallanti S, Bernardi S ve Quercioli L. (2006) The Shorter PROMIS Questionnaire and the Internet Addiction Scale in the assessment of multiple addictions in a high-school population: prevalence and related disability. *CNS Spectrums*, 11(12): 966-974.
- Park SK, Kim JY, Cho CB. (2008) Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172): 895-909.
- Peterson, KU, Weymann N, Schelb ve ark. (2009) Pathological Internet use--epidemiology, diagnostics, co-occurring disorders and treatment. *Fortschritte der Neurologie-Psychiatrie*, 77 (Suppl 5): 263-271.
- Potenza, Marc N. (2006) Should addictive disorders include non?substance?related conditions? *Addiction*, 101 (Suppl 1): 142-151.
- Rumpf, HJ, Vermulst AA, Bischof A ve ark. (2013) Occurrence of internet addiction in a general population sample: a latent class analysis, *European addiction research*, 20(4), 159-166.
- Sai CC, Lin SS. (2000) Internet addiction of Taiwanese adolescents: an in-depth interview study. Paper presented at the 107th annual convention of the American Psychological Association in 2000, Washington, DC.
- Shaffer HJ, Hall MN, Vander BJ. (2000) Computer addiction: a critical consideration. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70 (Suppl 2):162.
- Siomos KE, Dafouli ED, Braimiotis DA ve ark. (2008) Internet addiction among Greek adolescent students. *CyberPsychology & Behavior*, 11(6), 653-657.
- Siomos KE, Floros G, Fisoun V ve ark. (2012) Evolution of Internet addiction in Greek adolescent students over a two-year period: the impact of parental bonding. *Eur Child Adolescent Psychiat*, 21: 211-9.
- Tsai HF, Cheng SH, Yeh TL ve ark. (2009) The risk factors of Internet addiction-a survey of university freshmen. *Psychiatry Research*, 167(Suppl 3): 294-299.
- Villella C, Martinotti G, Nicola D ve ark (2011). Behavioural addictions in adolescents and young adults: results from a prevalence study. *Journal of Gambling Studies*, 27(2), 203-214.
- Wang YL, Wang JP, Lu F ve ark. (2008) Epidemiological investigation on internet addiction among internet users in elementary and middle school students. *Chin Ment Health J*, 22 (9): 678-682.
- Whang LS, Lee S, Chang G. (2003) Internet over-users' psychological profiles: a behavior sampling analysis on internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 6(Suppl 2), 143-150.
- Widyanto, L, & McMurrin, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *CyberPsychology & Behavior*, 7(4), 443-450.
- Widyanto L, Griffiths M. (2006) Internet addiction: a critical review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 4 (Suppl 1): 31-51.
- Wu CY, Lee MB, Liao SC ve ark. (2015) Risk factors of internet addiction among internet users: an online questionnaire survey. *PLoS one*, 10:1-10.
- Yau YH, Crowley MJ, Mayes LC ve ark. (2012) Are Internet use and video-game-playing addictive behaviors? Biological, clinical and public health implications for youths and adults. *Minerva psichiatrica*, 53 (Suppl 3), 153.
- Yen JY, Yen CF, Chen CC ve ark. (2007) Family factors of internet addiction and substance use experience in Taiwanese adolescents. *Cyberpsychol Behav*. 10(3):323-9.
- Young KS. (1996) Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology and Behaviour* 3:237-244.
- Young KS. (2007) Internet Addiction: symptoms, evaluation and treatment. Erişim tarihi: 29.06.2016 <http://netaddiction.com/internet-addiction-test/>